

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

Ikääntyneiden hyvinvointi- suunnitelman tilannekatsaus

Vanhusneuvosto 14.12.2023

Jenni Björksten

Vanhuspalvelulaki 5 §: Hyvinvointialueen suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi

- Hyvinvointialueen on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön **hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi** sekä **iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi** osana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitettua hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa. Suunnittelussa on painotettava **kotona asumista ja kuntoutumista edistäviä toimenpiteitä** sekä **arvioitava ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilaa, ikääntyneelle väestölle tarjolla olevien palvelujen riittävyttä ja laatua** sekä ikääntyneen väestön palveluntarpeeseen vaikuttavia tekijöitä.

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmaa ohjaavat

- Länsi-Uudenmaan alueellinen hyvinvointikertomus, jossa tietoa ikääntyneiden hyvinvoinnin tilasta
- Suunnitelman taustalla vaikuttavat:
 - Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024-2027, luonnos (Sosiaali- ja terveysministeriö, Hyvil Oy ja Suomen Kuntaliitto)
 - Kansallinen ikäohjelma vuoteen 2030
 - Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen strategian linjaukset
 - Länsi-Uudenmaan palvelustrategian tavoitteet ja toimenpiteet
 - Länsi-Uudenmaan kuntien hyvinvointisuunnitelmien painopisteet

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelman valmistelu

- Valmistelun tukena on toiminut ikääntyneiden hyte-työn asiantuntijaryhmä, jossa on ollut mukana myös vanhusneuvoston ja järjestöjen edustajia.
- Valmistelussa on hyödynnetty alueen kuntien ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelmia ja saatu kommentteja kuntien hyvinvointikoordinaattoreilta.

Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma tulee alueellisen hyvinvointisuunnitelman liitteeksi.

- [Linkki alueellisen hyvinvointisuunnitelman luonnokseen](#)

Hyvinvointisuunnitelman etenemisen aikataulu (osana alueellista hyvinvointisuunnitelmaa)

14.12. Vanhusneuvosto, tilannekatsaus

14.12. TuKe-lautakunnan käsittely

18.12. Aluehallitus: tilannekatsaus

3.1. Hyvinvointisuunnitelmaluonnos valmis -> luonnos
käännettäväksi aluehallituksen käsittelyä varten

9.-11.1. Vaikuttamistoimielinten kokoukset, joissa annetaan
lausunnot (nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto, vanhusneuvosto)

12.-16.1. hyvinvointisuunnitelman työstö lausuntojen pohjalta

29.1. Aluehallituksen kokous

13.2. Aluevaltuuston kokous

2 Nostot hyvinvoinnin tilasta ja palvelutarpeeseen vaikuttavista tekijöistä

Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilan kattavampi kuvaus on [Alueellisessa hyvinvointikertomuksessa](#)

- 2 Ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tila ja palvelutarpeeseen vaikuttavat tekijät
 - 2.1 Ikääntynyt väestö
 - 2.2 Yksinasuminen ja pienituloisuus
 - 2.3 Liian vähäinen liikkuminen
 - 2.4 Ravitsemus
 - 2.5 Mielensterveys ja päihteiden käyttö

Tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi

- 3 Tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi (*esitetty PPT-taulukoissa*)
- 4 Tavoitteet ja toimenpiteet iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi
 - 4.1 Palvelustrategia ohjaa palvelujen järjestämistä ja kehittämistä
 - 4.2 Yhteiset sosiaali- ja terveyspalvelut
 - 4.2.1 Avosairaanhoido (terveysasemat)
 - 4.2.2 Suun terveydenhuolto
 - 4.2.3 Kuntoutuspalvelut
 - 4.3 Ikääntyneiden palvelut
 - 4.3.1 Neuvonta, arviointi ja ohjaus (Seniori-info)
Omaishoidon tuki
 - 4.3.2 Kotona asumista tukevat palvelut
 - 4.3.3 Asumispalvelut
 - 4.3.4 Sairaalapalvelut

5 Palvelujen laatu ja riittävyys

Uuden laatusuositusluonnoksen pohjalta:

5 Palvelujen laatu ja riittävyys

5.1 Palvelurakenne

5.2 Asiakastarpeisiin vastaaminen

5.3 Toimintakäytännöt

5.4 Asiakastyytyväisyys

5.5 Henkilöstön riittävyys

5.6 Esihenkilön osaaminen

5.7 Rekrytointi ja toiminnanohjaus

5.8 RAI-laatuindikaattorit

Tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi

1. Viestintä, neuvonta ja ohjaus toimivat ja tavoittavat ikääntyneet. Ikääntyneet ja omaiset löytävät helposti tiedon hyvinvointia edistävästä toiminnasta ja ammattilaiset ohjaavat aktiivisesti toiminnan pariin.
2. Teknologia, sähköiset palvelut ja etätoiminta tukevat arjessa toimimista ja edistävät osallisuutta.
3. Tunnistamme ikääntyneiden yksinäisyyden sekä mielenterveys- ja päihdehäiriöt ja tuemme varhaisessa vaiheessa.
4. Edistämme ikääntyneiden hyvää ravitsemusta ja kuntoutumista ja tuemme liikunnan pariin.
5. Teemme suunnitelmallista yhteistyötä kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämiseksi.

1. Viestintä, neuvonta ja ohjaus toimivat ja tavoittavat ikääntyneet. Ikääntyneet ja omaiset löytävät helposti tiedon hyvinvointia edistävästä toiminnasta ja ammattilaiset ohjaavat aktiivisesti toiminnan pariin.

Tavoite	Toimenpide / Tuotos	Mittari	Vastuutaho
<p>Tieto ikääntyneiden hyvinvointia ja terveyttä edistävästä toiminnasta löytyy helposti verkkosivuilta.</p> <p>Verkkosivujen kehittämisessä huomioidaan ikääntyneiden käyttäjien näkökulma.</p>	<p>Verkkosivuilta löytyy tietoa ainakin seuraavista teemoista ja toiminnasta: ravitsemus, mielenterveys, kohtaamispaikat, liikunta, kulttuuri, vanhenemiseen varautuminen ja asumisen ennakointi.</p> <p>Mallinnetaan ikääntyneiden osallistuminen verkkosivujen kehittämiseen.</p>	<p>Verkkosivujen kehittäminen on toteutunut suunnitelman mukaisesti: Kyllä/osittain/ei</p> <p>Ikääntyneet osallistuvat verkkosivujen kehittämiseen suunnitelman mukaisesti.</p>	<p>Ikääntyneiden hyte-verkkosivutyöryhmä / HYTE-palvelutarjotin RRP-projekti</p>
<p>Ikääntyneiden parissa työskentelevät ammattilaiset tunnistavat hyte-toimintaan ohjattavat asiakkaat ja ohjaavat aktiivisesti toiminnan pariin.</p>	<p>Laaditaan toimintaohje ammattilaisille hyte-toimintaan ohjaamiseen. Ohjauksen työkaluina ensisijaisesti verkkosivut ja intranet.</p>	<p>Seniori-infon hyvinvointia edistävään toimintaan ohjattujen ja kiinnittyneiden määrä.</p> <p>Seniori-infon neuvonnasta kuntien ja järjestöjen HYTE-toimintaan ohjattujen määrä.</p>	<p>Seniori-info / Hyvinvointia edistävän toiminnan tiimi</p> <p>Seniori-infon neuvonta</p>
<p>Seniori-infon neuvontaan saa helposti yhteyden eri kanavien kautta.</p>	<p>Matalan kynnyksen yhteydenottoکانavat käytössä: puhelin, sähköposti ja helppokäyttöinen sähköinen lomake.</p>	<p>95% yhteydenottoihin vastataan viimeistään seuraavan arkipäivän aikana</p> <p>Kyllä/osittain/ei.</p>	<p>Seniori-infon neuvonta</p>
<p>Ikääntyneille suunnatussa viestinnässä digiviestinnän rinnalla myös printtimedia ja paperiset tiedotteet ovat käytössä.</p>	<p>Elinvoimaa ikääntyville –liite, ikääntyneiden palveluopas, paperiset esitteet/tiedotteet suomeksi ja ruotsiksi samanaikaisesti</p>	<p>Tuotokset toteutuneet, kpl määrä</p>	<p>Ikääntyneiden palvelujen viestintä</p>

2. Teknologia, sähköiset palvelut ja etätoiminta tukevat arjessa toimimista ja edistävät osallisuutta 1/2

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho
Kotona asuville ikääntyneille on tarjolla tuen tarpeen mukaista tavoitteellista osallisuutta ja toimintakykyä vahvistavaa etäryhmätoimintaa.	Kehitämme hyvinvointia tukevaa yksilö- tai ryhmämuotoista etätoimintaa ikääntyneille, joiden toimintakyky on heikentynyt, mutta eivät ole vielä ikääntyneiden palvelujen piirissä.	Toimintamalli on käytössä / osittain / ei ole. Toteutuneiden ryhmien määrät ja osallistujamäärät.	Seniori-infon Hyvinvointia edistävä toiminta
	Kotihoidon asiakkaille suunnattu etäryhmätoiminta toteutuu omana toimintana tai oppilaitosyhteistyössä OivaHealth-alustaa hyödyntäen.	Pilotti on/ei toteutunut. RAI:n mittarit: yksinäisyyden kokeminen, motivaation puute, itse koettu mieliala	RRP-projekti: kotona asumisen tuki
	Kuntouttavan etäpäivätoiminnan konseptia kehitetään ja etäpäivätoimintaa on tarjolla koko alueella.		RRP-projekti: päivätoiminnan kehittäminen
Yli 30 %:lla kotihoidon asiakkaista lääkkeiden annostelu toteutuu lääkeautomaateilla vuoteen 2026 mennessä.	Lääkeautomaatti on ensisijainen kotihoidon lääkehoidon toteutustapa, kun se vastaa asiakkaan tarpeeseen.	Lääkeautomaatti lääkehoidon toteutustapana, %-osuus kotihoidon lääkehoidon asiakkaista	Kotona asumisen tuki

2. Teknologia ja sähköiset palvelut tukevat arjessa toimimista ja edistävät osallisuutta 2/2

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho
Ikääntyneille on tarjolla tukea digipalvelujen käyttöön.	Hyvinvointialue tukee digituen saatavuutta mm. järjestöavustusten tai tilaratkaisujen avulla tai viestimällä digituen mahdollisuuksista.	Ikääntyneille on tarjolla digitukea järjestöjen tai kunnan toiminnoissa. Kunnat, joissa digitukea on tarjolla. Digitukea tarjoavat tahot huomioidaan järjestöavustusten myöntämisessä. Digituki-teema on esillä viestinnässä, kuten Elinvoimaa ikääntyneille -liitteessä.	Ikääntyneiden palvelut/ Yhdyspintatiimi
Digitaaliset omahoitopolut ja –valmennukset ovat osa kattavaa digitaalisen asioinnin kokonaisuutta vuoteen 2026 mennessä.	Digitaaliset omahoitopolut ja –valmennukset on luotu ja ovat käytössä.	On toteutunut/osittain/ei	Y-sote, Avosairaanhoito
Ikääntyneiden asumispalveluissa hyödynnetään systemaattisesti osallistavia ja toimintakykyä tukevia sähköisiä alustoja ja teknologiaa, kuten sisältöpalvelut ja etätapahtumat.	Hyödynnetään tarjolla olevia sisältöpalveluja asumispalveluyksiköissä, kuten Hilda-sisältöpalvelu ja Onni-TV.	Yksiköiden määrä, joissa Hilda-sisältöpalvelu on kokeilukäytössä. Arvioidaan palvelun hyötyjä kokeilujakson perusteella.	Ikääntyneiden asumispalvelut

3. Tunnistamme ikääntyneiden yksinäisyyden sekä mielenterveys- ja päihdehäiriöt ja tuemme varhaisessa vaiheessa.

Tavoite	Toimenpide / Tuotokset	Mittari	Vastuutaho
Olkkari-toimintaa on tarjolla alueen joka kunnassa. Hyvinvointialue tukee toiminnan laajentumista.	Etsimme aktiivisesti tilaratkaisuja ja kumppanuuksia Olkkari-toiminnan laajenemiseksi koko alueelle.	Kuntien määrä, joissa toimintaa on tarjolla. Ryhmien määrä + osallistujamäärät.	Seniori-info / Hyvinvointia edistävä toiminta
Terapianavigaattori otetaan käyttöön Seniori-infossa sovituihin yksiköissä. Terapianavigaattori on käytössä myös muissa LUVN:n palveluissa, joissa ikääntyneitä kohdataan (avosairaanhoidon ja mtp-palvelut).	Toimintamallin kuvaukset, käyttöönotto ja sitä tukevat toimenpiteet (koulutukset ja käyttöönoton tuki) niissä yksiköissä, joissa työkalu otetaan käyttöön.	Terapianavigaattori on käytössä määritellyissä yksiköissä. Kyllä/osittain/ei.	Terapiat etulinjaan -hanke
Vahvistamme mielenterveys- ja päihdeosaamista ikääntyneiden palveluissa.	Selvitämme osaamisen kehittämisen tarpeet ja järjestämme niitä vastaavaa koulutusta.	Toteutunut kyllä/ei. Koulutusten osallistujamäärät	Ikääntyneiden palvelut / RRP-projekti: mielenterveys- ja päihdeongelmien tunnistaminen
	Järjestämme puheeksi ottamisen koulutusta/tuotamme työkalun Seniori-infon/Ikääntyneiden palvelujen henkilöstölle.	Toteutunut kyllä/ei. Koulutusten määrä ja osallistujamäärät.	RRP-projekti: Mielenterveys- ja päihdeongelmien tunnistaminen
Oikea asiakassegmentti ikääntyneistä, joilla on mielenterveys- ja päihdeongelmia, ohjautuu mielenterveys- ja päihdepalveluihin.	Laaditaan ohjeistukset ja polut mielenterveys- ja päihdepalveluihin ohjaamiseen.	Ikääntyneiden osuus mielenterveys- ja päihdepalvelujen avopalveluissa %.	RRP-projekti: Mielenterveys- ja päihdeongelmien tunnistaminen
Kokeilemme uusia keinoja kotihoidon asiakkaiden yksinäisyyden ja osattomuuden kokemuksen vähentämiseksi.	Pilotoimme sosiaalista tukea tarjoavaa "avustavaa palvelua" kotihoidon asiakkaille.	Pilotti toteutunut kyllä/ei. RAI-mittarit: yksinäisyyden kokeminen, motivaation puute, itse arvioitu mieliala	RRP-projekti: Kotona asumisen tuki

4. Edistämme ikääntyneiden hyvää ravitsemusta ja kuntoutumista ja ohjaamme liikunnan pariin.

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutaho
Ikääntyneiden palvelujen henkilöstön ravitsemusosaaminen vahvistuu. Kiinnitämme erityistä huomiota vajaan ravitsemuksen tunnistamiseen.	Henkilökunnalle on tarjolla koulutusta ja materiaalia ikääntyneiden ravitsemuksesta.	Tuotettu materiaali. Koulutusten ja tallenteiden osallistujamäärät.	Seniori-info / Hyvinvointia edistävä toiminta
Jalkautamme ikääntyneille ravitsemussuosituksia parantamalla ravitsemustietoa verkkosivuillamme, viestimällä ravitsemuksesta eri kanavissa ja hyvinvointia edistävien palvelujen ryhmätoiminnoissa.	Toteutamme ravitsemustietoiskuja etänä/livenä. Ravitsemustieto näkyy viestinnässämme, kuten verkkosivut ja Elinvoimaa ikääntyneille -liite. Järjestämme ryhmämuotoista toimintaa ravitsemuksen tukemiseen.	Ravitsemustietoiskut (kpl), Elinvoimaa-liitteen ravitsemusartikkelit (kpl), toteutuneet ravitsemusryhmät ja osallistujamäärät (kpl)	Seniori-info / Hyvinvointia edistävä toiminta
Ikääntyneet ohjataan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa liikunnan pariin ja toimintakyvyn heikentyessä kuntoutustarve tunnistetaan oikea-aikaisesti.	Verkostojen tunnistaminen. Kuntoutuksen polkujen kuvaaminen yhteistyössä.	Yhtenäiset kuntoutuksen polut on muodostettu ja otettu käyttöön.	Kuntoutuksen RRP-projekti
Ikääntyneen kuntoutumista edistävät toimintamallit ovat käytössä kaikissa ikääntyneiden palveluissa.	Kuntoutumista edistävien toimintamallien kehittäminen ja juurruttaminen jatkuu.	Toimintamallit on käytössä/käyttöönotto kesken/kehittämistä suunnitellaan.	Kuntoutuksen RRP-projekti
Ikääntyneiden palvelujen henkilöstön tieto suun ja hampaiden hoidosta ja hoitamattomuuden vaikutuksista lisääntyy Ikääntyneiden palvelujen henkilöstön osaaminen asiakkaan suun hoidon tuen tarpeen tunnistamisessa ja omahoidon toteuttamisessa vahvistuu	Suun terveydenhuollon yhteistyömallin kehittäminen kotihoidon ja asumispalvelujen kanssa.	Hoivahenkilöstön suun hoidon osaamistason kasvu: alkukartoitus, teemakoulutuksen järjestäminen ja loppukysely.	Suun terveydenhuolto

5. Teemme suunnitelmallista yhteistyötä kuntien, järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa ikääntyneiden hyvinvoinnin edistämiseksi

Tavoite	Toimenpide	Mittarit	Vastuutaho
Ikääntyneiden palvelujen kumppanuusyhteistyö järjestöjen kanssa kohdentuu ensisijaisesti ikääntyneiden psyykkistä ja fyysistä toimintakykyä sekä hyvää ravitsemusta edistävän toiminnan tukemiseen. Vastuut ja työnjako määritellään toiminnasta vastaavan tahon kanssa.	Kuvaamme järjestöjen ja muiden toimijoiden tilojenkäytön ja yhteistyön periaatteet ja käytännöt.	Tilojenkäytön ja yhteistyön periaatteet ja toimintamalli on kuvattu.	Yhdyspintatiimi & Seniori-info / Hyvinvointia edistävä toiminta
Vapaaehtoistoiminta tarjoaa osallistumismahdollisuuksia ja tukea yhä useammalle ikääntyneelle.	Tuetaan vapaaehtoistoiminnan kasvua erityisesti kotona asuvien ikääntyneiden parissa. Varmistetaan vapaaehtoistoiminnan toimintaedellytykset sairaalapalveluissa ja asumispalveluissa.	Vapaaehtoisten määrä ja vapaaehtoistoiminnan kautta tukea saaneiden määrä (siltä osin kuin on saatavilla).	Ikääntyneiden palvelut
Teemme yhteistyötä kuntien ja järjestöjen kanssa toimintakyvyltään heikentyneiden ikääntyneiden liikuntatoiminnan mahdollistamiseksi.	Sovimme yhteistyöstä ja toimintamalleista kuntien kanssa, mm. tilojenkäyttö ja asiakasohjaus.	Kunnat, joissa on tarjolla ikääntyneille kohdennettua matalan kynnyksen liikuntatoimintaa.	Yhdyspintatiimi & Seniori-infon Hyvinvointia edistävä toiminta
Kehitetään kulttuuritoiminnan avulla osallisuutta ja toimintakykyä vahvistavia toimintamalleja ikääntyneiden asumispalveluissa.	Pilotoidaan kulttuurialan koulutettujen henkilöiden käyttöä asiakkaan toimintakykyä ja osallisuutta tukeviin tehtäviin ikääntyneiden asumispalveluissa.	Pilotti on toteutunut kyllä/ei/osittain. Arvioidaan hyötyjä pilotin tulosten perusteella.	Iäkkäiden palvelujen henkilöstön monipuolistaminen – hanke (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö)